

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4705]-101

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Core Paper I

(History and its Theory)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the changing nature of the scope of history.

(ii) Explain the meaning of structuralism and discuss its salient features.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) In what way is history related to epigraphy ?

(ii) Discuss the contribution of positivist historiography.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) What was the Ancient Indian idea of history ?

(ii) Evaluate the contribution of the scientific school of history.

(iii) 'History is the biography of Great Peoples.' Comment.

(iv) What is post-modernism ? Explain.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) The importance of oral history

(ii) Livy

(iii) Rajatarangini

(iv) Enlightenment trends

(v) St. Augustine

(vi) Herodotus

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(i) इतिहासाच्या बदलत गेलेल्या व्याप्तीच्या स्वरूपाचे परिक्षण करा.

(ii) संरचनावादाचा अर्थ स्पष्ट करून त्याच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(i) कोरीव लेखशास्त्र इतिहासाशी कोणत्या प्रकारे संबंधीत आहे ?

(ii) प्रत्यक्षार्थवादी इतिहास लेखनाच्या योगदानाची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

(i) प्राचीन भारतीय इतिहासाची संकल्पना काय होती ?

(ii) इतिहासाबाबतचा शास्त्रीय प्रवाहाच्या कामगिरीचे मुल्यमापन करा.

(iii) 'थोर व्यक्तींची चरीत्रे म्हणजे इतिहास.' भाष्य करा.

(iv) उत्तर आधुनिकवाद म्हणजे काय ? स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

(i) मौखिक इतिहासाचे महत्व

(ii) लिक्वी

(iii) राजतरंगिणी

(iv) बुद्धीवादी प्रवाह

(v) सेंट ऑगस्टीन

(vi) हिरोडोटस

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[4705]-102

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Core Paper II—Evolution of Ideas and Institutions

in Ancient India

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the importance of archeological sources for the study of ancient Indian history with special reference to the Indus Valley Civilization.

(ii) Examine the nature of Rigvedic Society.

P.T.O.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Discuss the social and economic factors for the rise of Buddhism and Jainism.

(ii) Explain the Saptanga theory of state.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain the nature of Lineage society.

(ii) Define the concept of Ancient India.

(iii) Why is the Gupta period called the 'Classical Age' ?

(iv) Examine the administration under the Mauryas.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Urbanisation in the south

(ii) Kalidas

(iii) Nature of society in Sangam literature

(iv) Ganarajya

(v) Kautilya's *Arthashastra*

(vi) Trade under the Satavahanas.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) सिंधु संस्कृतीच्या विशेष संदर्भात प्राचीन भारताच्या इतिहासाची साधने म्हणून पुरातत्त्विय साधनांचे महत्व थोडक्यात स्पष्ट करा.

(ii) ऋग्वेदकालीन समाजाच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) बौद्ध व जैन धर्माच्या उदयासाठी कारणीभूत असणाऱ्या सामाजिक आणि आर्थिक कारणांची चर्चा करा.

(ii) राज्याविषयीचा सप्तांग सिद्धांत स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

(i) वांशिक समाजाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

(ii) प्राचीन भारत ही संज्ञा स्पष्ट करा.

(iii) गुप्त कालखंडाला 'अभिजात कालखंड' असे का म्हटले जाते ?

(iv) मौर्यकालीन प्रशासनाचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (i) दक्षिणेकडील नागरीकरण
- (ii) कालिदास
- (iii) संगमवाङ्मयातील समाजाचे स्वरूप
- (iv) गणराज्य
- (v) कौटिल्यांचे अर्थशास्त्र
- (vi) सातवाहनकालीन व्यापार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4705]-103

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

(Core Paper-III—Maratha Polity)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.
(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Examine the importance of Archival Sources useful for the study of Maratha Polity.
 - (2) Give an account of the income sources of Maratha State.
2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Discuss the main features of Central Administration of Marathas.
 - (2) Explain the nature of Military Administration under the Marathas.
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Explain Balutedari system in Maratha State.
 - (2) Explain the nature of Maratha State.
 - (3) Evaluate the salient features of judicial system under the Marathas.
 - (4) Examine the foreign traveller accounts as source of Maratha history.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Shivbharat
- (2) Kingship under the Marathas
- (3) Salient features of 'Ashtapradhan Mandal'
- (4) Police system under the Marathas
- (5) Type of 'Ordeals'
- (6) Duties and Rights of 'Patil'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
 - (1) मराठा राज्यव्यवस्थेच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेल्या पुराभिलेखीय साधनांचे परीक्षण करा.
 - (2) मराठा राज्याच्या उत्पन्नांच्या साधनांचा आढावा घ्या.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
 - (1) मराठ्यांच्या केंद्रिय प्रशासनाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
 - (2) मराठेकालीन लष्करी प्रशासनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]
 - (1) मराठा राज्यातील बलुतेदारी पद्धत स्पष्ट करा.
 - (2) मराठा राज्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - (3) मराठेकालीन न्यायदान व्यवस्थेच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे मुल्यमापन करा.
 - (4) मराठ्यांच्या इतिहासाचे साधन म्हणून परकीय प्रवाश्यांच्या वृत्तांताचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) शिवभारत
- (2) मराठेकालीन राजपद
- (3) अष्टप्रधान मंडलाची ठळक वैशिष्ट्ये
- (4) मराठेकालीन पोलीस व्यवस्था
- (5) दिव्यांचे प्रकार
- (6) पाटलाची कर्तव्ये व अधिकार.

Total No. of Questions—4+4+4+4] [Total No. of Printed Pages—8+4

Seat No.	
-------------	--

[4705]-104

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Optional Paper 1

(Cultural History of Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Define the term Culture. Bring out the importance of physical and geographical features in moulding the culture of Maharashtra.

(2) Explain the concept of 'Maharashtra Dharma'. Bring out its various interpretations.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) State the achievement of Varakari Cult.

(2) Bring out the salient features of Shahiri literature.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Write the salient features of 'Bhakti Literature'.
 - (2) Give an account of the origin and growth of Shakti Cult.
 - (3) Explain the impact of Islamic Culture on Maharashtra.
 - (4) Give information on the temple architecture of Maharashtra.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Assess the rise and growth of Marathi language
 - (2) Sufi cult
 - (3) 'Panchakrishna' is Mahanubhav cult
 - (4) Folklores
 - (5) Murals under the Marathas
 - (6) Audio-Visual arts.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) संस्कृती ही संज्ञा स्पष्ट करा. महाराष्ट्राच्या मराठी संस्कृतीला आकार देण्यामध्ये प्राकृतिक व भौगोलिक घटकांचे महत्त्व सांगा.
 - (2) महाराष्ट्र धर्म संकल्पना स्पष्ट करा. त्याचे विविध अन्वयार्थ सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) वारकरी संप्रदायाची कामगिरी सांगा.
 - (2) शाहिरी वाङ्मयाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) भक्ती साहित्याची वैशिष्ट्ये लिहा.
 - (2) शक्ती संप्रदायाचा उगम आणि विकासाचा वृत्तांत द्या.
 - (3) महाराष्ट्रातील इस्लामीक संस्कृतीचे झालेले परिणाम स्पष्ट करा.
 - (4) महाराष्ट्रातील मंदिर स्थापत्याची माहिती द्या.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) मराठी भाषेचा उदय आणि विकासाचे मूल्यमापन करा.
 - (2) सुफी संप्रदाय
 - (3) महानुभव संप्रदायातील पंचकृष्ण
 - (4) लोककथा
 - (5) मराठेकालीन भिती चित्रे
 - (6) दृकश्राव्य कला.

Optional Paper 2

(Social Background of Dalit Movement in Maharashtra)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) What is meant by Dalit ? State the various attitudes on the subject.
 - (2) How does the Jain and Buddhist Philosophies led to create the social equality ?

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) State the contribution of Marathi Saint in the context of social equality.
 - (2) Discuss the contribution of Shivram Janba Kamble and Kisan Fagoji Bansode.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Examine the factors that led to the emergence of caste system.
 - (2) Evaluate the contribution of Mahatma Phule against practice of untouchability.
 - (3) Discuss the work of Prarthana Samaj in Social Reform Movement.
 - (4) Give an account of the contribution of Gopal Baba Walangkar in Dalit Movement.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Nature of Bhakti Movement
- (2) Brahmo Samaj
- (3) Ramakrishna Mission
- (4) Dadoba Pandurang
- (5) Ganesh Akaji Gavai
- (6) Satyasodhak Jalasa.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'दलित' म्हणजे काय ? या विषयीचे विविध विचार प्रवाह सांगा.
- (2) सामाजिक समता निर्माण करण्यात जैन व बौद्ध तत्वज्ञान कसे कारणीभूत ठरले ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) सामाजिक समतेच्या संदर्भात मराठी संतांचे योगदान सांगा.
- (2) शिवराम जानबा कांबळे व किसन फागुजी बनसोडे यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) जाती व्यवस्थेच्या उदयास कारणीभूत ठरलेल्या घटकांचे परीक्षण करा.
- (2) अस्पृश्यतेच्या प्रथे विरुद्ध महात्मा फुले यांनी दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- (3) समाज सुधारणा चळवळीतील प्रार्थना समाजाच्या कार्याची चर्चा करा.
- (4) गोपाळबाबा वलंगकर यांच्या दलित चळवळीतील योगदानाचा आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) भक्ती चळवळीचे स्वरूप
- (2) ब्राह्मो समाज
- (3) रामकृष्ण मिशन
- (4) दादोबा पांडुरंग
- (5) गणेश अकाजी गवई
- (6) सत्यशोधक जलसा.

[4705]-104

Optional Paper 3

(History of Philosophy of Science and Technology)

(Development in West)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Examine the contribution of ancient Mesopotamia to Science and Technology.
 - (2) Assess the impact of science on social and economic life of man.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Examine the development of Science in Alexandria.
 - (2) Explain any *two* definitions of Science and Technology with examples.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Examine the nature of the Copernican revolution in Astronomy.
 - (2) Explain the theory of evolution.
 - (3) Evaluate the impact on technological progress made by the use of steam and electricity.
 - (4) Give the nature and importance of the Renaissance Science.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) The art of writing in ancient China
- (2) Contribution of Newton to Science
- (3) Constructive uses of Atomic energy
- (4) Philosophy of Science
- (5) Communication revolution
- (6) Petroleum products.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) विज्ञान तंत्रज्ञानातील प्राचीन मेसोपोटेमियाच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- (2) मानवाच्या सामाजिक आणि आर्थिक जीवनावरील विज्ञानाच्या प्रभावाचे मूल्यांकन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) अलेक्झांड्रीयातील विज्ञानाच्या प्रगतीची परीक्षण करा.
- (2) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या कोणत्याही **दोन** व्याख्या उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) खगोलशास्त्रातील कोपर्निकस क्रांतीच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
- (2) उत्क्रांतीवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (3) वाफेच्या आणि विद्युतशक्तीच्या वापरामुळे तंत्रज्ञानातील प्रगतीवर झालेल्या परिणामांचे मूल्यांकन करा.
- (4) विज्ञान प्रबोधनाचे स्वरूप आणि महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) प्राचीन चीनमधील लेखनकला
- (2) न्यूटनचे विज्ञान क्षेत्रातील योगदान
- (3) अणू-उर्जेचे विधायक उपयोग
- (4) विज्ञानाचे तत्वज्ञान
- (5) संज्ञापन क्रांती
- (6) पेट्रोलियम पदार्थ.

Optional Paper 5

[USA : From Isolation to Hegemony (1865 to 1989)]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Explain how the United States played a pivotal role at the Paris Peace Conference of 1920.
 - (2) Examine the foreign policy of President Truman. Was it responsible for escalating tensions in the Cold War ?

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Analyse the nature of United States Foreign Policy in the interwar period.
 - (2) What were the main provisions of Washington Conference ? Explain its importance.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Bring out the importance of the Vietnam War.
 - (2) Examine the role played by the United States in World War II.
 - (3) Explain the relation between United States and League of Nations.
 - (4) What were the main features of NATO ?

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Pan Americanism
- (2) Neutrality Acts
- (3) Open Door Policy
- (4) 14 Points of President Wilson
- (5) The Manchurian Crisis (1931)
- (6) SEATO.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) इ.स. 1920 मधील पॅरीस शांतता परिषदेमध्ये अमेरिकेने महत्वाची भूमिका कशी पार पाडली हे स्पष्ट करा.
- (2) अध्यक्ष टुमन यांच्या परराष्ट्र धोरणाचे परीक्षण करा. शितयुद्धामधील तणावांची तीव्रता वाढविण्यास ते जबाबदार होते का ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) दोन महायुद्धांच्या कालखंडातील अमेरिकेच्या परराष्ट्र धोरणाच्या स्वरूपाचे विश्लेषण करा.
- (2) वॉशिंग्टन परिषदेच्या प्रमुख तरतूद काय होत्या ? त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) व्हिएतनाम युद्धाचे महत्व सांगा.
- (2) दुसऱ्या महायुद्धातील अमेरिकेच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (3) राष्ट्रसंघ व अमेरिका यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- (4) नाटोची ठळक वैशिष्ट्ये काय होती ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) बृहद अमेरिका वाद
- (2) तटस्थतेचे कायदे
- (3) मुक्तद्वार धोरण
- (4) प्रे. विल्सन यांचे 14 मुद्दे
- (5) मांचुरियन पेचप्रसंग (1931)
- (6) सीअॅटो.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4705]-201

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Core Paper 4

(History and its Practice)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Define the term research. What are the qualities of a researcher ?

(2) Give the importance of Internal Criticism in the process of establishing the veracity of a document.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the functions of Synthetic Operations.

(2) Discuss the perspective of the Imperialist historians regarding Indian History.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Give the importance of External Criticism.
 - (2) Explain the meaning of generalization in Historical Method.
 - (3) Assess the contribution of Ram Sharan Sharma to Indian History.
 - (4) Evaluate the myth as a source of history.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Hypothesis
 - (2) Secondary sources
 - (3) Significance of Footnotes
 - (4) R.G. Bhandarkar
 - (5) Romila Thapar
 - (6) Difference between Myth and Legend.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) संशोधनाची व्याख्या सांगा. संशोधकाच्या अंगी आवश्यक असणारे गुण कोणते ?
 - (2) कागदपत्रांची विश्वासार्हता प्रस्थापित करण्याच्या प्रक्रियेतील अंतरांग परिक्षणाचे महत्व विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) संश्लेषणात्मक प्रक्रियेची कार्ये स्पष्ट करा.
 - (2) भारतीय इतिहासविषयी साम्राज्यवादी इतिहासकारांच्या दृष्टीकोनाची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) बहिरंग परिक्षणाचे महत्व विशद करा.
 - (2) इतिहास संशोधन पद्धतीतील सामान्यकरणाचा अर्थ स्पष्ट करा.
 - (3) भारतीय इतिहासातील राम शरण शर्मांच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
 - (4) इतिहासाचे साधन म्हणून मिथकाचे मूल्यमापन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांचे उत्तर प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) गृत्तके
 - (2) दुय्यम साधने
 - (3) तळ टिपांचे महत्व
 - (4) रा.गो. भांडारकर
 - (5) रोमिला थापर
 - (6) मिथक व दंतकथा मधील फरक.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4705]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Core Paper 5

(Evolution of Ideas and Institution in Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Critically examine the literary sources of medieval Indian History.

(2) Explain the main features of the agrarian system in Medieval South India.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the nature of medieval Indian society with reference to social stratification.

(2) Explain the various points of view on the 18th century in India.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) What is Medievalism ? Discuss it in the context of India.
 - (2) Examine the Theory of Kingship depicted in Adnyapatra.
 - (3) Explain the features of the theory of Segmentary State.
 - (4) Write a note on the impact of the Bhakti Movement.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Autocracy
 - (2) Iqtadari
 - (3) Mansabdari
 - (4) Dahsalah
 - (5) Abul Fazl
 - (6) Dadani System.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) मध्ययुगीन भारतीय इतिहासाच्या वाङ्मयीन साधनांचे टिकात्मक परीक्षण करा.
 - (2) मध्ययुगीन दक्षिण भारतीय शेती व्यवस्थेची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) सामाजिक स्थरीकरणाच्या संदर्भात मध्ययुगीन भारतीय समाजाचे परीक्षण करा.
 - (2) 18व्या शतकातील भारताविषयी विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (1) मध्ययुगीनता म्हणजे काय ? भारताच्या संदर्भात चर्चा करा.
 - (2) आज्ञापत्रातिल चित्रित राजेशाहीच्या संकल्पनेचे परीक्षण करा.
 - (3) विभाजित राज्य पद्धतीच्या सिद्धांताची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - (4) भक्ती चळवळीच्या परिणामांवर टीप लिहा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) निरंकुश राज्यसत्ता
 - (2) इक्तादारी
 - (3) मनसबदारी
 - (4) दहसलाह
 - (5) अबुल फजल
 - (6) दादनी पद्धत.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4705]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Core Paper VI

(Socio-economic History of the Marathas)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Explain the importance of Sanskrit sources in the study of socio-economic history of the Marathas.
 - (2) Describe the various festivals celebrated in Maratha period.
2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Discuss the various views regarding the Mirasdari system in Maratha period.
 - (2) What was the position of women in Maratha period ?
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Review the caste system as a means of social stratification in Maratha state.

P.T.O.

- (2) Survey any *four* industrial centers under the Marathas.
- (3) What was the impact of cash crops on agriculture in Maratha state ?
- (4) Discuss the watandari system with special reference to rural society.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Rajyavyavaharkosh
- (2) Adnyapatra
- (3) Mallavidya
- (4) Concept of social mobility
- (5) Shivrai
- (6) Hundi.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठ्यांच्या सामाजिक व आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासासाठी संस्कृत साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (2) मराठेकालीन साजरे होणाऱ्या विविध सणांचे वर्णन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठाकालीन मिरासदारी पद्धतीच्या स्वरूपाविषयी विविध मतांची चर्चा करा.
- (2) मराठा कालखंडात स्त्रियांची स्थिती कशी होती ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]

- (1) मराठा राज्यात सामाजिक स्तरीकरणाचे एक साधन म्हणून जाती व्यवस्थेचा आढावा घ्या.
- (2) मराठा कालखंडातील कोणत्याही चार औद्योगिक केंद्राचा आढावा घ्या.
- (3) मराठा राज्यातील शेतीवर नगदी पिकांचा प्रभाव काय होता ?
- (4) ग्रामीण समाजव्यवस्थेच्या विशेष संदर्भात वतनदारी पद्धती यावर चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) लिहा : [20]

- (1) राज्यव्यवहारकोष
- (2) आज्ञापत्र
- (3) मल्लविद्या
- (4) सामाजिक गतिशीलतेची संकल्पना
- (5) शिवराई
- (6) हुंडी.

Total No. of Questions—4+4+4+4] [Total No. of Printed Pages—8+4

Seat No.	
-------------	--

[4705]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Optional Paper 5

(Marathas in 17th and 18th Century Power Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the bases of Maratha political power.

(2) Examine the nature and defects of Maratha Confederacy.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Comment on 18th century debate of Maratha's power politics.

(2) Bring out the importance of expansion of Maratha Power in
Krishana-Tungabhadra doab.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Critically examine the Saranjamdari System.

P.T.O.

- (2) How did the Sanadas help in converting the Maratha Power into an Empire ?
 - (3) Explain the concept of Maharashtra Dharma.
 - (4) Critically examine the Vatandari System.
4. Write notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Explain how the office of Peshwa increased in importance.
 - (2) Chauth and Sardeshmukhi
 - (3) Raghuji Bhosale
 - (4) Chhatrasal
 - (5) Govindapant Bundela
 - (6) Sphere of influence in Antarveda of the Maratha Power.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठा राजकीय सत्तेच्या आधारभूत घटकांचे परीक्षण करा.
- (2) मराठा मंडळाचे स्वरूप आणि त्यातील दोषांचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) 18व्या शतकातील मराठा सत्तेच्या राजकारणावर भाष्य करा.
 - (2) कृष्णा-तुंगभद्रा दुआबातील मराठा सत्ता विस्ताराचे महत्व विशद करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) सरंजामदारी पद्धतीचे टिकात्मक परीक्षण करा.
 - (2) मराठा स्वराज्याचे साम्राज्य करण्यास त्रिसनदा कशा सहाय्यभूत ठरल्या ?
 - (3) महाराष्ट्र धर्म ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - (4) वतनदारी पद्धतीचे चिकित्सक परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा : [20]
- (1) पेशवे पदाचे महत्व कसे वाढत गेले ते स्पष्ट करा.
 - (2) चौथ व सरदेशमुखी
 - (3) रघुजी भोसले
 - (4) छत्रसाल
 - (5) गोविंदपंत बुंदेला
 - (6) मराठ्यांचे अंतर्वेदीतील राजकीय प्रभाव क्षेत्र.

Optional Paper 6

(Nature of Dalit Movement in Maharashtra)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Explain the work of Vitthal Ramji Shinde in Dalit Movement.
 - (2) Discuss the socio-economic ideology of Dr. Babasaheb Ambedkar.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Discuss the socio-economic problems of untouchables at the beginning of the 20th Century.
 - (2) Give an account of the Mahad Satyagraha and explain its significance in the Dalit Movement.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Explain the contribution of Rajarshi Shahu Maharaj in educational development of untouchables.
 - (2) State the aims and objectives of the Independent Labour Party.
 - (3) Explain the views of Dr. Babasaheb Ambedkar on the Hindu Code Bill.
 - (4) Examine the importance of Feminist Dalit Literature.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Vedokta incident
- (2) Poona Pact
- (3) Yeola Conference
- (4) Dalit Autobiographies
- (5) Constitutional Provisions for Lower Castes
- (6) Dadasaheb Gaikwad.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) विठ्ठल रामजी शिंदे यांचे दलित चळवळीतील कार्य विशद करा.
- (2) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक-आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 20व्या शतकाच्या प्रारंभी असणाऱ्या अस्पृश्यांच्या सामाजिक व आर्थिक प्रश्नांची चर्चा करा.
- (2) महाडच्या सत्याग्रहाचा वृत्तांत द्या आणि दलित चळवळीतील त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) अस्पृश्यांच्या शैक्षणिक विकासातील शाहू महाराजांचे योगदान स्पष्ट करा.
- (2) स्वतंत्र मजूर पक्षाची ध्येये व उद्दिष्टे सांगा.
- (3) हिंदू कोड बिलाबाबत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा दृष्टीकोण स्पष्ट करा.
- (4) स्त्रीवादी दलित साहित्याच्या महत्वाचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) वेदोक्त प्रकरण
- (2) पुणे करार
- (3) येवला परिषद
- (4) दलित आत्मकथने
- (5) मागास जातींसाठी असलेल्या घटनात्मक तरतुदी
- (6) दादासाहेब गायकवाड.

[4705]-204

Optional Paper 7

(Economic History of Medieval India)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) State the salient features of land relations under the Delhi Sultanate.
- (2) Discuss the features of the land revenue system under the Mughal state.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Review the nature of maritime trade during the medieval period.
- (2) Bring out the characteristic features of industries under the Mughals.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Discuss the importance of economic history.
- (2) Explain the Jagirdari system of the Mughal period.
- (3) What was the nature of riverine trade in medieval India ?
- (4) Write a note on the South Indian Guild system of medieval period.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Iqta System
- (2) Agrahara
- (3) Shipping Industry
- (4) Saraf
- (5) Rupaya
- (6) Varat.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) दिल्ली सुलतानशाही अंतर्गत जमीन संबंधाची मुख्य वैशिष्ट्ये विशद करा.
- (2) मुगल राज्यातील जमीन महसूल पद्धतीच्या मुख्य वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगीन कालखण्डातील सागरी व्यापाराच्या स्वरूपाचा आढावा घ्या.
- (2) मुगलकालीन उद्योग धंद्यांची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) आर्थिक इतिहासाच्या महत्वाविषयी चर्चा करा.

- (2) मुगलकालीन जहागीरदारी पद्धत स्पष्ट करा.
- (3) मध्ययुगीन भारतातील नदी मार्गाने होणाऱ्या व्यापाराचे स्वरूप काय होते ?
- (4) मध्ययुगीन कालखण्डातील दक्षिण भारतीय श्रेणी पद्धतीविषयी टीप लिहा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) इकतादारी
- (2) अग्रहार
- (3) जहाज उद्योग
- (4) सराफ
- (5) रुपया
- (6) वरत.

Optional Paper 8

(History of Science and Technology in India)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Review the development of technology in Indus Valley Civilization.
 - (2) Give an account of Agricultural Technology in Medieval India.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Examine the contribution of Sushruta and Nagarjuna to Ancient Indian Medicine.
 - (2) Discuss the consequences of the technology in communication introduced by British in the 19th Century India.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Assess the contribution of Aryabhatta and Varahamihira to Astronomy.
 - (2) Discuss the contribution of Sawai Jaisingh of Jaipur in the field of scientific knowledge.

- (3) Examine the science education in independent India. What were its motives ?
- (4) Discuss the Industrial Policy Resolution of 1956 and assess its impact.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Hemadpanthi Architecture
- (2) Wootz steel
- (3) Military Technology in Medieval India
- (4) Pramatha Nath Bose
- (5) Dr. C.V. Raman
- (6) B.A.R.C. (Bhabha Atomic Research Center).

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) सिंधु संस्कृतीतील तंत्रज्ञानाच्या विकासाचा आढावा घ्या.
- (2) मध्ययुगीन भारतातील कृषी तंत्रज्ञानाविषयी माहिती द्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) प्राचीन भारतामधील वैद्यकशास्त्रामधील सुश्रुत व नागार्जुन यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
 - (2) भारतात 19व्या शतकात ब्रिटिशांनी दळणवळणाच्या साधनांत जे तंत्रज्ञान आणले त्याच्या परिणामांची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) आर्यभट्ट आणि वराहमिहीर यांच्या खगोलशास्त्रामधील योगदानाचे मूल्यांकन करा.
 - (2) जयपूरचा सवाई जयसिंग याने विज्ञानाच्या क्षेत्रात केलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
 - (3) स्वतंत्र भारतातील विज्ञान शिक्षणाचे परीक्षण करा. त्याचे कोणते हेतू होते ?
 - (4) इ.स. 1956 च्या औद्योगिक धोरण ठरावाची चर्चा करा व त्याच्या प्रभावाचे मुल्यमापन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) हेमाडपंथी स्थापत्यकला
 - (2) वुट्झ पोलाद
 - (3) मध्ययुगीन भारतातील लष्करी तंत्रज्ञान
 - (4) प्रमथ नाथ बोस
 - (5) डॉ. सी.व्ही. रमन
 - (6) बी.ए.आर.सी. (भाभा अणू संशोधन केंद्र).

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4705]-301

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Core Paper 7

(Ancient and Medieval Civilization of the World)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Assess the contribution of China to the development of Arts and Science.

(2) Examine the causes for the decline of the Roman Empire.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) 'The Church was a repository of learning in the Dark Ages'. Discuss.

(2) Discuss the causes for the struggle between the Church and State.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Explain the development of Mathematics and medicine in ancient Indian civilization.
 - (2) Discuss the contribution of ancient Greece to Science.
 - (3) Bring out the significance of Arabian Civilization.
 - (4) Explain the salient features of feudal system in medieval west.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Define the term 'Civilization'.
 - (2) Hieroglyphic Script of Egypt.
 - (3) Salient features of Indus Valley Civilization
 - (4) Literature in Ancient Roman Civilization
 - (5) Rise of Islam
 - (6) Absolute Monarchy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) कला आणि विज्ञानाच्या विकासात चीनने केलेल्या कामगिरीचे मूल्यांकन करा.
 - (2) रोमन साम्राज्याच्या ऱ्हासाच्या कारणांचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'अंधकार युगात चर्च म्हणजे ज्ञानभांडार होते.' चर्चा करा.
- (2) धर्मसत्ता व राजसत्ता यांच्यातील संघर्षाच्या कारणांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) प्राचीन भारतीय संस्कृतीमधील गणित व वैद्यकशास्त्रातील विकास स्पष्ट करा.
- (2) प्राचीन ग्रीसच्या वैज्ञानिक कामगिरीविषयी चर्चा करा.
- (3) अरेबीयन संस्कृतीचे महत्व विशद करा.
- (4) मध्ययुगीन पाश्चिमात्य जगतातील सरंजामी व्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'संस्कृती' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (2) प्राचीन इजिप्तमधील चित्रलिपी
- (3) सिंधू संस्कृतीची ठळक वैशिष्ट्ये
- (4) प्राचीन रोमन संस्कृतीमधील साहित्य
- (5) इस्लामचा उदय
- (6) निरंकुश राजेशाही.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4705]-302

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Core Paper 8

(Indian History : Challenges and Perspectives)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What are the salient features of a socialist state ?

(2) Examine the socio-economic aspects of urbanization.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Take a brief review about the theories of State in Medieval India.

(2) What is 'Orientalism' ? Explain its main features.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the main features of Feudalism.

P.T.O.

- (2) What are the features of urbanization as described by Prof. Gordon Childe ?
- (3) Did precolonial India have the potential to develop into a capitalist state ?
- (4) What are the main principles of democracy ?

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Theory of Saptang
- (2) Socialism
- (3) Welfare State
- (4) Pattinam (Pattan)
- (5) Process of Aryanization
- (6) Sir William Jones.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) समाजवादी राज्याची ठळक वैशिष्ट्ये काय आहेत ?
- (2) नागरिकीकरणाच्या सामाजिक-आर्थिक घटकांचे परिक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगीन भारतातील राज्यविषयक सिद्धांताचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- (2) 'पौरवात्यवाद' म्हणजे काय ? त्याची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]

- (1) सरंजामशाहीची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (2) प्रा. गॉर्डन चाईल्ड यांनी नागरीकरणाची कोणती वैशिष्ट्ये वर्णन केली आहेत ?
- (3) भांडवलशाही राज्याच्या विकासाचे सामर्थ्य भारतातील पुर्व वसाहतींमध्ये होते काय ?
- (4) लोकशाहीची मुख्य तत्वे काय आहेत ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) सप्तांग सिद्धांत
- (2) समाजवाद
- (3) लोककल्याणकारी राज्य
- (4) पट्टणम (पट्टण)
- (5) आर्यीकरणाची प्रक्रिया
- (6) सर विल्यम जोन्स.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4705]-303

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Core Paper 9

(Economic History of Modern India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) State the nature of Permanent Settlement System and explain its merits and demerits.
 - (2) Give an account of the development of iron and steel industry in modern India during the period of your Study.
2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Give an account of land revenue system of Mahalwari.
 - (2) State the nature of foreign trade of India during 1918 to 1939.
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Explain the nature of Mercantilist phase in colonial economy.
 - (2) Explain the economic impact of Railways on Indian economy during British period.
 - (3) Write the effects of commercialization of agriculture.
 - (4) State the impact of Deindustrialization on Indian economy during British period.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) What is economic importance of 1813 Charter Act ?
- (2) Write the merits of Ryotwari System.
- (3) What is commercialization of agriculture ?
- (4) Define 'Deindustrialization'.
- (5) What is Protective Tariff ?
- (6) Functions of Reserve Bank of India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) कायमधारा पद्धतीचे स्वरूप सांगा आणि तिचे गुण-दोष स्पष्ट करा.
- (2) तुमच्या अभ्यासक्रमाच्या कालखंडातील आधुनिक भारतातील लोह व पोलाद उद्योगाच्या विकासाचा आढावा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'महालवारी' या जमिन महसुल पद्धतीचा आढावा घ्या.
- (2) इ.स. 1918 ते 1939 या काळातील भारताच्या परराष्ट्रीय व्यापाराचे स्वरूप सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) वसाहतवादी अर्थव्यवस्थेतील व्यापारवादी अवस्थेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) ब्रिटिशकालीन भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील रेल्वेचे आर्थिक परिणाम स्पष्ट करा.
- (3) शेतीच्या व्यापारीकरणाचे परिणाम लिहा.
- (4) ब्रिटिशकालीन भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील अनुद्योगीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपा प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) इ.स. 1813च्या सनदी कायद्याचे आर्थिक महत्व काय आहे ?
- (2) रयतवारी पद्धतीचे गुण लिहा.
- (3) शेतीचे व्यापारीकरण म्हणजे काय ?
- (4) व्याख्या द्या : 'अनुद्योगीकरण'.
- (5) सरंक्षक जकातीचे धोरण म्हणजे काय ?
- (6) भारतीय रिझर्व बँकेची कामे.

Total No. of Questions—4+4+4+4]

[Total No. of Printed Pages—8+4

Seat No.	
-------------	--

[4705]-304

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

(Optional Paper No. 15)

(Maharashtra in the 19th Century : Structural Change)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Were there the potentials of social mobility in the 18th century Maharashtra ? Explain.
- (2) State the causes and consequences of the rise of Bureaucracy.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Critically examine the impact of Humanism on 19th century Maharashtra with special reference to Mahatma Phule.
- (2) Explain the nature of economic and cultural nationalism in the 19th century Maharashtra.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Write the importance of Bhakti Movements in Maharashtra.
 - (2) Discuss the salient features of 'Ryotwari System'.
 - (3) Explain the nature of Non-Brahman Consciousness.
 - (4) Explain the contribution of Pune Sarvajanik Sabha for the peasant.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Chhatrapati Shivaji's Swarajay
 - (2) Judicial Reform of Elphinstone
 - (3) Ideological impact of Utilitarianism
 - (4) Social stratification
 - (5) Keshavrao Jedhe
 - (6) Main objectives of Bombay Association.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) 18व्या शतकातील महाराष्ट्रात सामाजिक गतिशीलतेच्या क्षमता होत्या का ? स्पष्ट करा.
 - (2) नोकरशाहीच्या उदयाची कारणे व परिणाम सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) महात्मा फुले यांच्या विशेष संदर्भात 19व्या शतकातील महाराष्ट्रावरील मानवतावादाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
- (2) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील आर्थिक आणि सांस्कृतिक राष्ट्रवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) महाराष्ट्रातील भक्ती चळवळीचे महत्व लिहा.
- (2) रयतवारी पद्धतीच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- (3) ब्राह्मणेतर जाणीवांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (4) पुणे सार्वजनिक सभेने शेतकऱ्यांसाठी केलेले कार्य स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) छत्रपती शिवाजींचे स्वराज्य
- (2) एल्फिन्स्टनच्या कायदेविषयक सुधारणा
- (3) उपयुक्ततावादाचा वैचारिक प्रभाव
- (4) सामाजिक स्तरीकरण
- (5) केशवराव जेधे
- (6) बॉम्बे असोशिएशनची प्रमुख उद्दिष्टे.

[4705]-304

(Optional Paper No. 16)

(British Administrative Policies in India : 1765-1892)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Explain 'Divide and Rule' in context of British Policy in India.
 - (2) Examine the impact on Indian agriculture of permanent settlement.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Discuss the reforms of Wood's Despatch on education.
 - (2) Examine the commercialization of Agriculture in India.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Explain significance of the Regulating Act, 1773.
 - (2) Trace the growth of Executive under the rule of the British.
 - (3) How did the Indian respond to the British Policy towards the Press ?
 - (4) State the demerits of the Indian Council Act, 1892.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Importance of Charter Act, 1833
- (2) Ring Fence Policy
- (3) Stracchy Commission
- (4) Economic Imperialism
- (5) Significance of Queen's Proclamation
- (6) Importance of the Indian Council Act of 1861.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) भारताच्या संदर्भात 'फोडा आणि राज्य करा' हे ब्रिटीशांचे धोरण स्पष्ट करा.
- (2) भारतीय शेतीवर कायमधारा पद्धतीचे काय परिणाम झाले त्याचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) शिक्षणविषयक वुडच्या खलित्यातील सुधारणांची चर्चा करा.
- (2) भारतातील शेतीच्या व्यापारीकरणाचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 1773च्या नियामक कायद्याचे महत्व स्पष्ट करा.
- (2) ब्रिटीशांच्या काळातील कार्यकारी व्यवस्थेचा मागोवा घ्या.
- (3) ब्रिटीशांच्या वृत्तपत्रविषयक धोरणाला भारतीयांनी कसा प्रतिसाद दिला ?
- (4) 1892च्या भारतीय कायदेमंडळविषयक कायद्यातील दोष सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) 1833च्या सुधारणा कायद्याचे महत्व
- (2) संरक्षक कवच धोरण
- (3) स्ट्रॅची आयोग
- (4) आर्थिक साम्राज्यवाद
- (5) राणीच्या जाहिरनाम्याचे महत्व
- (6) 1861 भारतीय कायदेमंडळविषयक कायद्याचे महत्व.

[4705]-304

(Optional Paper No. 17)

(Gender and Indian History)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :- (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Critically evaluate Uma Chakravarti's historiographical view in context with Gender and Patriarchy.
 - (2) Explain the relationship between Political structure and the Position of women in India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Examine the family and community factors affecting to the women in India.
 - (2) Take a review of Faminist Historiography.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Assess the work of Betty Fridan in the view of Gender studies.
 - (2) Examine the position of women in Indian Philosophy.
 - (3) State the salient features of radical approaches to the Feminism.
 - (4) Explain the post-modern Feminist approach in brief.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Economy and Indian Women
- (2) Nature of Women Empowerment
- (3) Marxist approach to Feminism
- (4) Women in Vedic Period
- (5) Role in Politics of Women
- (6) Merits of Patriarchy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) इतिहासलेखनात लिंगभाव आणि पितृसत्ताक पद्धतीच्या संदर्भात उमा चक्रवर्ती यांच्या विचारांचे चिकित्सक परिक्षण करा.
- (2) राजकीय संरचना आणि भारतातील स्त्रियांचे स्थान यांच्यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) भारतातील स्त्री-जीवनावर कुटुंब आणि समाज या घटकांनी कसा परिणाम केला त्याचे परिक्षण करा.
- (2) स्त्रीवादी इतिहासलेखन शास्त्राचा आढावा घ्या.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) लिंगभाव अभ्यासाच्या अनुषंगाने बेटि फ्रायडन यांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
 - (2) भारतीय तत्वज्ञानातील स्त्रीच्या स्थानाविषयी परिक्षण करा.
 - (3) स्त्रीवादी पुरोगामी विचार प्रवाहाची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
 - (4) उत्तर आधुनिकवादी स्त्रीवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) अर्थव्यवस्था आणि भारतीय स्त्रिया
 - (2) 'महिला सबलीकरण' स्वरूप
 - (3) स्त्रीवादी मार्क्सवादी विचारप्रभाव
 - (4) वेदकालीन स्त्री
 - (5) राजकारणातील स्त्रीयांची भूमिका
 - (6) पितृसत्ताक पद्धतीचे गुण.

[4705]-304

(Optional Paper No. 18)

(East Asia : China 1900–2000)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Discuss the political thoughts of Dr. Sun Yat Sen.
 - (2) Explain the main features of the Hunan Thesis.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) State the nature of the Proletarian Cultural Revolution in China ?
 - (2) Describe the relations between China and the USSR between 1949 to 1970.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) State the causes of the Republican Revolution in China.
 - (2) How far was the New Economic Policy of 1961 useful for industry in China.
 - (3) Write a note on the Indo-China War of 1962.
 - (4) Review China's policy towards Taiwan.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Dr. Manavendra Roy
- (2) Nature of Cultural Revolution
- (3) *Four* steps of Agrarian Reform
- (4) Let Hundred Flowers Bloom
- (5) Mao Tse Tung's *Three* Fundamental Principles of Education
- (6) Modernization of Military in China.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) डॉ. सन-यत-सेनच्या राजकिय विचारांवर चर्चा करा.
- (2) हुनान प्रबंधाची मुख्य वैशिष्टे स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) चीनमधील प्रोलेटारिअन सांस्कृतिक क्रांतीचे स्वरूप सांगा.
- (2) 1949 ते 1970 मधील चीन व रशियाचे संबंध वर्णन करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) चीनमधील प्रजासत्ताक क्रांतीची कारणे सांगा.
- (2) चीनमधील उद्योगासाठी 1961 चे नवे आर्थिक धोरण कितपत उपयुक्त ठरले ?
- (3) भारत-चीन युद्ध (1962) वर टीप लिहा.
- (4) तैवानविषयी चीनच्या धोरणाचा आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) डॉ. मानवेंद्रराय
- (2) सांस्कृतिक क्रांतीचे स्वरूप
- (3) शेती सुधारणेतील चार टप्पे
- (4) वैचारिक उद्यानातील शेकडो फुलंउमल्लेत
- (5) मोओ-त्से-तुंगचे शिक्षणाचे तीन मूलभूत तत्वे
- (6) चीनमधील लष्कराचे आधुनिकरण.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4705]-401

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Core Paper 12

(History of Modern India : 1857-1971)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the role of Indian newspapers in the Indian Renaissance.

(2) Explain the nature of Indian Nationalism with special reference to economic nationalism.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the Non-Cooperation Movement of 1920 as a mass movement.

(2) What do you know about the concept of mixed economy ?

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Evaluate the contribution of the Arya Samaj.
- (2) What role did the Madras Mahajan Sabha play in creating a political consciousness ?
- (3) Examine the role played by the Anushilan Samiti in the Revolutionary Movement.
- (4) Explain the Indian National Movement as a 'War of Position'.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Ganesh Vasudev Joshi
- (2) Safety Valve Theory
- (3) Champaranya Satyagraha
- (4) Lokmanya Tilak's Four Point Programme
- (5) Dyarchy
- (6) Bhagat Singh.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) भारतीय प्रबोधनातील भारतीय वर्तमानपत्रांच्या भूमिकेविषयी चर्चा करा.
- (2) आर्थिक राष्ट्रवादाच्या विशेष संदर्भासह भारतीय राष्ट्रवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) जनआंदोलन म्हणून 1920 ची असहकार चळवळ स्पष्ट करा.
 - (2) मिश्रअर्थव्यवस्था या संकल्पनेविषयी आपणास काय माहिती आहे ?
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (1) आर्य समाजाच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
 - (2) राजकिय जाणिव निर्मितीतील मद्रास महाजन सभेची काय भूमिका होती ?
 - (3) क्रांतिकारी चळवळीतील अनुशिलन समितीने बजावलेल्या भूमिकेचे परिक्षण करा.
 - (4) भारतीय राष्ट्रीय चळवळ ही भूमिका यूद्ध म्हणून स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) गणेश वासुदेव जोशी
 - (2) सुरक्षा झडप सिद्धांत
 - (3) चंपारण्य सत्याग्रह
 - (4) लोकमान्य टिळकांची चतुःसूत्री
 - (5) द्विदल राज्यपद्धती
 - (6) भगतसिंग.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4705]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Core Paper 11

(Intellectual History of the Modern West)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is Reformation ? Explain the contribution of Martin Luther in it.

(2) What is 'Utilitarianism' ? Explain its main principles.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the impact of scientific progress in Modern West.

(2) Explain the relation between capitalism and imperialism.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) State the background of rise of Nationalism in Modern Europe.
 - (2) Explain the nature of 'Humanism'.
 - (3) Write the main features of 'Democracy'.
 - (4) Explain the main principles of 'Socialism'.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Counter Reformation
 - (2) The meaning of 'Enlightenment'
 - (3) Salient features of Romanticism
 - (4) Explain the concept 'Imperialism'.
 - (5) Surplus Value Theory
 - (6) Explain the concept 'Post-Modernism'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) धर्मसुधारणा म्हणजे काय ? मार्टिन ल्यूथरचे त्यातील योगदान स्पष्ट करा.
- (2) 'उपयुक्ततावाद' म्हणजे काय ? त्याची मुख्य तत्वे स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) आधुनिक पश्चिमात्य जगावरील वैज्ञानिक प्रगतीचा प्रभाव स्पष्ट करा.
 - (2) भांडवलवाद आणि साम्राज्यवाद यातील संबंध स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (1) आधुनिक युरोपातील राष्ट्रवादाच्या उदयाची पार्श्वभूमी सांगा.
 - (2) 'मानवतावादाचे' स्वरूप स्पष्ट करा.
 - (3) लोकशाहीची प्रमुख वैशिष्ट्ये लिहा.
 - (4) समाजवादाची प्रमुख तत्वे स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) प्रतिधर्म सुधारणा
 - (2) 'बुद्धीप्रामाण्यवादाचा' अर्थ
 - (3) स्वच्छंदतावादाची ठळक वैशिष्ट्ये
 - (4) 'साम्राज्यवाद' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - (5) अतिरिक्त मूल्यसिद्धांत
 - (6) 'उत्तर-आधुनिकतावाद' संकल्पना स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4705]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Core Paper 12

[World After World War II (1945-2000)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is Cold War ? Give an account of its origin and explain its nature.

(2) State the main features of the Non-Aligned Movement.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Account for the rise of Israel as a sovereign independent nation.

(2) State the causes and consequences of the disintegration of the USSR.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Explain the objectives of NATO.
- (2) Assess Pandit Nehru's role in the Non-Aligned Movement.
- (3) State the consequences of the Suez Crisis of 1956.
- (4) What role did the UN play in the Vietnam War ?

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Cuban Crisis
- (2) Aims of ANZUS Alliance
- (3) Warsaw Pact
- (4) Concept of Non-Alignment
- (5) Palestine Liberation Organization
- (6) Concept of Perestroika.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) शीतयुद्ध म्हणजे काय ? शीतयुद्धाच्या उदयाचा वृत्तांत द्या व त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) अलिप्ततावादी (असंलग्नता) चळवळीची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) एक सार्वभौम स्वतंत्र राष्ट्र म्हणून इस्रायलच्या उदयाचा वृत्तांत द्या.
 - (2) रशियाच्या सोव्हिएट संघराज्याच्या विघटनाची कारणे व परिणाम सांगा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (1) नाटो या संघटनेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
 - (2) अलिप्ततावादी चळवळीतील पंडित नेहरूंच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
 - (3) 1956 मधील सुवेझ पेचप्रसंगाचे परिणाम सांगा.
 - (4) व्हिएतनाम युद्धात संयुक्त राष्ट्र संघटनेने कोणती भूमिका बजावली ?
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) क्युबा पेचप्रसंग
 - (2) अँझुस संघटनेचे हेतू
 - (3) वार्सा करार
 - (4) अलिप्ततावादाची संकल्पना
 - (5) पॅलेस्टाईन मुक्ती संघटना
 - (6) पेरिस्ट्रोईकाची संकल्पना.

Total No. of Questions—4+4+4+4] [Total No. of Printed Pages—8+4

Seat No.	
-------------	--

[4705]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2015

HISTORY

Optional Paper 19

(Nature of Transformation in 19th Century Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Examine the social reform movement in 19th Century Maharashtra with special reference to 'emancipation of women'.
- (2) State the main principles of Prarthana Samaj and assess its achievements.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) "The growth of trade and commerce was depend upon the changes in the means of transportation." Discuss.
- (2) Bring out the changes in the trends and form of new literature in 19th Century Maharashtra.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Review the growth of the caste system.
 - (2) State the objectives of Paramahansa Mandali and examine its achievements.
 - (3) Discuss the causes of the Commercialization of Agriculture.
 - (4) Take a review of the various phases in New Education in the 19th Century Maharashtra.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Contribution of Chhatrapati Shahu in eradication of caste.
 - (2) Pandita Ramabai.
 - (3) Savitreebai Phule.
 - (4) Salient features of the 'Commercialization of Agriculture'.
 - (5) Explain the concept of 'Renaissance in Maharashtra'.
 - (6) Define Counter-Cultural movement.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) स्त्रियांच्या बंधमुक्तीच्या विशेष संदर्भात 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील सुधारणा चळवळीचे परीक्षण करा.
 - (2) प्रार्थना समाजाची प्रमुख तत्वे सांगा आणि त्याच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) “वाहतुकीच्या साधनांमधील बदलांवर व्यापार आणि वाणिज्याचा विकास अवलंबून होता.” चर्चा करा.
 - (2) 19व्या शतकात महाराष्ट्रातील नवसाहित्याचा प्रवाह आणि रचना पद्धतीत घडून आलेले बदल विशद करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) जाती व्यवस्थेच्या वाढीचा आढावा घ्या.
 - (2) परमहंस मंडळीचे (सभा) उद्देश सांगून तिच्या कामगिरीचे परीक्षण करा.
 - (3) शेतीच्या व्यापारीकरणाच्या कारणांची चर्चा करा.
 - (4) 19व्या शतकाच्या महाराष्ट्रातील ‘नव्या शिक्षणातील’ विविध टप्प्यांचा आढावा घ्या.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) जातीनिर्मूलनातील छत्रपती शाहू महाराजांचे योगदान.
 - (2) पंडिता रमाबाई.
 - (3) सावित्रीबाई फुले.
 - (4) शेतीच्या व्यापारीकरणाची ठळक वैशिष्ट्ये.
 - (5) ‘महाराष्ट्रातील प्रबोधन’ ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - (6) प्रति-संस्कृती चळवळीची व्याख्या करा.

[4705]-404

Optional Paper 20

(Socio-Religious Reform Movements in South India)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :- (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Examine the struggle against caste and untouchability in 19th Century in India.
 - (2) Discuss the struggle for 'Emancipation of Women' in India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) State the contribution of Alluri Sitaramarajula in the social reform movement of Andhra Pradesh.
 - (2) Give an account of the social legislation in Mysore.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Write about self-respect movement in Tamil Nadu.
 - (2) Discuss the contribution of E.V. Ramaswamy Periyar as a social reformer.
 - (3) Review the rise and growth of the justice party.
 - (4) Explain the contribution of Annadurai as a social reformer in Tamil Nadu.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Theosophical Society
- (2) Ezhva Sabha
- (3) Objectives of Arya Samaj
- (4) Vaikom Satyagrah
- (5) Aligarh Movement
- (6) Moral Teaching of Narayanguru.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(1) 19व्या शतकामधील भारतातील जात व अस्पृश्यते विरुद्धचा संघर्षाचे परिक्षण करा.

(2) भारतातील स्त्री मुक्ती चळवळीच्या संघर्षाची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(1) आंध्र प्रदेशातील समाजसुधारणा चळवळीमध्ये अल्लुरी सीतारामाराजुला यांचे योगदान सांगा.

(2) म्हैसूरमधील सामाजिक विधीनियमांचा वृत्तांत द्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) तामिळनाडूमधील आत्मसन्मानाच्या चळवळीविषयी लिहा.
- (2) समाजसुधारक म्हणून ई.व्ही. रामास्वामी पेरियार यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (3) जस्टीस पार्टीचा उदय आणि विकासाचा आढावा घ्या.
- (4) तामिळनाडूमधील समाजसुधारक म्हणून अण्णादुराई यांच्या कार्याचे मुल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) थिऑसॉफीकल सोसायटी
- (2) ईइवासभा
- (3) आर्य समाजाची उद्दिष्टे
- (4) वायकोम सत्याग्रह
- (5) अल्लिगढ चळवळ
- (6) नारायणगुरुंची नैतिक शिकवण.

[4705]-404

Optional Paper 21

(Urban History)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the 'First Urbanisation Phase' of Ancient Indian History.

(2) Bring out the significance of urban revolution in Medieval India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What were the causes for the settlement of Ports ?

(2) Explain the term 'cantonment' and describe the nature of cantonments during British period in India.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Describe the main causes of second urbanisation in Ancient India.

(2) Write the main features of urbanisation of Sangam period in South India.

(3) Describe the causes of rise of Industrial Towns.

(4) Explain the significance of Administrative Towns.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Explain the term Urbanisation.
- (2) Impact of Iron Technology on Urbanisation.
- (3) What is urban decay ?
- (4) What is hinterland of port ?
- (5) Rise of Administrative Towns.
- (6) Urbanisation in Sangam age.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) प्राचीन भारतीय इतिहासातील पहिल्या नागरिकरणाच्या टप्प्याची चर्चा करा.
- (2) मध्यकालीन भारतातील नागरी क्रांतीचे महत्त्व विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) बंदराच्या निर्मितीमधील प्रमुख कारणे काय होती ?
- (2) 'लष्करी वसाहत (छावणी)' संकल्पना स्पष्ट करा आणि ब्रिटिशकालीन भारतातील लष्करी वसाहतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) प्राचीन भारतातील दुसऱ्या नागरिकरणाची ठळक कारणे विशद करा.
- (2) दक्षिण भारतातील संगम काळातील नागरिकरणाची ठळक वैशिष्ट्ये लिहा.
- (3) औद्योगिक नगराच्या उदयाची कारणे विशद करा.
- (4) प्रशासकीय शहरांचे महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) नागरिकरण संकल्पना स्पष्ट करा.
- (2) लोहतंत्रज्ञानाचा नागरिकरणावरील परिणाम
- (3) नगरांची अवनती (ऱ्हास) म्हणजे काय ?
- (4) बंदरांचा पार्श्वप्रदेश म्हणजे काय ?
- (5) प्रशासकीय शहरांचा उदय.
- (6) संगमकालीन नागरीकरण.

Optional Paper 22

(East Asia : Japan 1853-2000)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the term Feudalism and describe the salient features of feudal society in Japan.

(2) What were the 21 Demands Japan made to China ? Discuss.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine US-Japan relations between the two World Wars. What were its effects ?

(2) Explain in detail the main principles on which Japan based its foreign policy after 1952.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) State the causes of Japan's economic interest in Korea.

(2) Write a note on the impact of World War I on Japan.

(3) State the significance of the Washington Conference.

(4) Examine the role of General Tojo in the Militarization of Japan.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Significance of Anglo-Japanese Alliance.
- (2) Japan's expectations from Paris Peace Conference
- (3) Japan and the League of Nations.
- (4) Rome-Berlin-Tokyo Axis.
- (5) Objectives of American Occupation of Japan
- (6) Japan and the UNO.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) सरंजामशाही ही संज्ञा स्पष्ट करा व जपानमधील सरंजामशाही संस्थाची ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- (2) चिनवर जपानने कोणत्या 21 मागण्या लढल्या होत्या ? चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) दोन महायुद्धादरम्यान अमेरिका व जपानच्या संबंधाचे परीक्षण करा. त्याचे काय परिणाम झाले ?
- (2) 1952 नंतर जपानचे परराष्ट्रीय धोरण कोणत्या मुख्य तत्वावर होते ? त्याचे सखोल स्पष्टीकरण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) कोरीयातील जपानच्या आर्थिक हितसंबंधाची कारणे सांगा.
- (2) जपानवरील पहिल्या महायुद्धाच्या परिणामावर टिप लिहा.
- (3) वॉशिंग्टन परिषदेचे महत्व सांगा.
- (4) जपानच्या लष्करीकरणातील जनरल तोजोच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) इंग्लंड-जपान तहाचे महत्व.
- (2) फ्रीस शांतता परिषदेपासून जपानच्या अपेक्षा.
- (3) जपान व राष्ट्रसंघ
- (4) रोम-बर्लिन-टोकियो अक्ष
- (5) जपानव्याप्त अमेरिकेची उद्दिष्टे
- (6) जपान व युनो.